

Висновок. Таким чином, визначення напрямів і шляхів досліджень та напрацювань теоретично-методологічних та практичних пропозицій щодо вирішення правових проблем як усієї сучасної системи права, так і окремих галузей права є важливою передумовою ефективного переходу до нової парадигми світової економіки – до Економіки результату, як стратегії досягнення Цілей сталого розвитку та євроінтеграції України.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-298-5-57>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АДВОКАТУРИ ТА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРАВОВИЙ ПІДХІД

Габані Іван Іванович

*асистент кафедри міжнародного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Постановка проблеми. Адвокатура є ключовим елементом правової системи, оскільки адвокати виконують важливу роль у захисті прав та інтересів своїх клієнтів. Вони забезпечують доступ до справедливого судового процесу та допомагають громадянам та організаціям захищати свої права та інтереси в будь-яких ситуаціях. Це, в свою чергу, може стимулювати зростання підприємницької активності та залучення інвестицій в економіку країни.

Європейська інтеграція також відіграє важливу роль у розвитку адвокатури та правової системи в цілому. Стандарти Європейського Союзу вимагають від країн-кандидаток забезпечення дотримання прав людини, демократії та правової держави, що забезпечує зростання важливості адвокатури як ключового елементу правової системи.

Незалежність інституту адвокатури можна тлумачити по-різному, зважаючи на те, від кого або ж для чого повинна бути незалежною адвокатура. Від кого – від держави в особі її владних органів (адміністративних, правоохоронних, судових тощо) і посадових осіб. Для чого – для реалізації власної конституційної місії стосовно захисту прав і свобод мати фактичну можливість захищати права та законні інтереси осіб, запобігати їх порушенню, зокрема і з боку держави¹.

¹ Подоляка А. М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури. *Форум права*. 2009. № 1. С. 429–433.

Адвокатура має важливе значення для економічного розвитку країни. Якщо правова система функціонує ефективно, це забезпечує сприятливу бізнес-середовище та забезпечує захист прав власників підприємств та інвесторів. В Україні адвокатура є особливим правозахисним інститутом, що визначається його публічно-правовим статусом. Про її особливість також свідчить імператив професійного захисту прав та законних інтересів осіб у суді, надання державою права на професійну правничу допомогу всім приватним особам². Зважаючи на це адвокати виконують важливу роль у забезпеченні стабільності економічного розвитку країни.

Європейська інтеграція також відіграє важливу роль у розвитку адвокатури та правової системи в цілому. Стандарти Європейського Союзу вимагають від країн-кандидаток забезпечення дотримання прав людини, демократії та правової держави, що забезпечує зростання важливості адвокатури як ключового елементу правової системи.

Аналіз дослідження проблеми. Багато вчених-правників досліджували різні аспекти цієї проблеми у своїх наукових працях, а саме: О.М. Бандурка, М.О. Баймуратов, Д.М. Белов, Ю.Г. Барабаш, Л.І. Бойко Т.В. Варфоломеева, В.В. Заборовський, С.О. Іваницького, А.М. Колодій, В.В. Кравченко, В.П. Колісник, М.В. Лошицький, Н.А. Мяловицька, С.І. Мінченко, О.В. Марцеляк, О.В. Негодченко, А.Ю. Олійник, В.Ф. Погорілко, С.Ф. Пилипенко, О.В. Синєокий, В.О. Серьогін, О.В. Скрипнюк, О.В. Тимошук, Л.В. Тацій, О.Д. Тихомиров, інших

Мета статті. Дослідження взаємозв'язку адвокатури та економіки в контексті європейської інтеграції України. Стаття має на меті проаналізувати роль адвокатури у підтримці правової держави та її вплив на економічний розвиток країни, зокрема в контексті європейської інтеграції. Окрім того, стаття спрямована на висвітлення ключових функцій, які відіграє адвокат у сучасному правовому середовищі та його взаємодії з іншими учасниками правової системи, а також і поняття євроадвоката, гостьового адвоката та адвоката-міжнародника на прикладі сусідніх країн у Словаччині та Чехії, які є членами ЄС.

Виклад основного матеріалу. За останні роки Україна активно рухається в напрямку європейської інтеграції, що передбачає вирішення багатьох правових питань та гармонізацію національного законодавства з законодавством Європейського Союзу. В цьому процесі адвокатура

² Калинюк С. С. Інститут адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: конституційно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2015. 203 с.

відіграє важливу роль, оскільки адвокати є ключовими учасниками правової системи та забезпечують захист прав і свобод громадян.

Адвокатура має різноманітні функції у правовій системі, такі як захист прав і свобод людини, підтримка законності та дотримання правопорядку, забезпечення доступу до правосуддя та інші. Крім того, адвокати забезпечують правовий захист бізнесу та інвесторів, що є важливим фактором для економічного розвитку країни.

Наука про адвокатуру потребує більш широкого терміна, що охоплював би всі принципи, які характеризують адвокатуру як правовий інститут. Принципи організації та діяльності адвокатури є окремими групами з цього більш загального поняття, їх існування є наслідком класифікації цього більш загального поняття, яке охоплює обидві групи принципів. Ми вважаємо, що цілком обґрунтовано було б назвати ці принципи, які характеризують основні засади побудови та діяльності адвокатури як правової інституції, «принципами адвокатури України»³.

У контексті євроінтеграції адвокатура також має важливе значення. Гармонізація національного законодавства з правом Європейського Союзу вимагає високої кваліфікації та компетентності юридичних фахівців, зокрема адвокатів. Адвокати повинні мати глибокі знання в області європейського права та міжнародних стандартів, а також вміти застосовувати їх на практиці, особливо коли в Україні відбувається війна, яка негативно впливає на права та свободи людини.

Тому дуже важливо, щоб адвокати виступали консультантами для підприємців (майбутніх підприємців), допомагаючи їм зрозуміти складні правові процедури, які відбуваються у бізнесі. Це може допомогти підприємцям уникнути порушень законодавства та зменшити ризики втрати ресурсів в результаті правопорушень. Розвивати бізнес та інвестиції після перемоги України в цій війні.

З урахуванням викладеного можна стверджувати, що принципи адвокатури України є основними ідеями, які визначають організацію та діяльність адвокатури, а також закономірності, на яких вони ґрунтуються. Згідно з дослідженням Бакаянної Т., принципи адвокатури мають свої властивості, зокрема:

- кожен принцип адвокатури має в собі окрему ідею, яка розкриває його зміст;
- принципи адвокатури закріплені в нормативно-правових документах, як загальних, так і спеціальних законодавчих актах;
- принципи характеризують основні ознаки адвокатури;

³ Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України : дис. д-ра юрид. наук; 12.00.10. Одеса, 2017. 395 с.

– принципи адвокатури є стабільними та витривалими відносно традиційних норм права.

Вони утворюють окрему систему, де один принцип гарантує інші або впливає з них⁴.

У своїй дисертаційній роботі Л.В. Тацій висунув ідею про відокремлення принципів організації та діяльності адвокатури від спеціальних принципів адвокатської діяльності⁵.

Принципи діяльності адвокатури в Україні можуть допомогти вирішити спірні питання між бізнес-партнерами, що можуть стати перешкодою для розвитку бізнесу та інвестицій в країну. Розуміння правових аспектів бізнесу може збільшити довіру до підприємств іноземних інвесторів, що може сприяти залученню іноземних інвестицій у країну.

З іншого боку, якщо проаналізуємо досвід наших сусідів, приєднання Словаччини та Чехії до Європейського Союзу надало можливість їхнім юристам практикувати свою професію в інших країнах. Доступ до професії іноземців може сприяти залученню іноземних інвестицій та підвищенню міжнародного іміджу України. Це особливо важливо в контексті європейської інтеграції та прагнення до входження до ЄС. Це може допомогти залучити більше інвесторів та сприяти економічному розвитку обох країн.

Законодавство ЄС відповідно внесли зміни на національному рівні у Закон про адвокатуру, і цим самим запровадили інститут євроадвокатури, а саме, громадянин держави-члена Європейського Союзу або іншого члена (держави) Угоди про Європейський економічний простір, який має право надавати юридичні послуги самостійно на підставі професійного звання, вираженого офіційною мовою держави реєстрації, називається як євроадвок і має право надавати юридичні послуги в Словацькій Республіці чи у Чеській Республіці чи навпаки, як запрошений (гостьовий) євроадвокат або визнаний євроадвокат.

Гостьовий євроадвокат – це євроадвокат, який надає юридичні послуги на території країни члена ЄС тимчасово чи зрідка, готує процесуальні документи із здійснення адвокатської діяльності заїжджим Євроадвокатом. Запрошений євроадвокат може представляти сторону судового процесу протягом розгляду справи у суді або інших державних органах та захист обвинуваченого у кримінальному провадженні

⁴ Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України : дис. д-ра юрид. наук; 12.00.10. Одеса, 2017. 395 с.

⁵ Тацій Л. В. Юридична природа адвокатури в системі захисту прав і свобод людини і громадянина : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Л. В. Тацій ; Харків. нац. ун-т внутр.справ. Харків, 2008. 20 с.

зобов'язані співпрацювати з адвокатом, включеним до списку адвокатів (далі – адвокат, що співпрацює); інакше він не має права представляти сторону процесу чи обвинуваченого як адвокат.

Сформований (діючий) євроадвокат – це євроадвокат, який надає юридичні послуги, наприклад, на території Словацької Республіки, Чеської Республіки або іншої країни члена Європейського Союзу, і навпаки, на постійній основі і внесений до списку євроадвокатів, який веде асоціація. Євроадвокат зобов'язаний виконувати зобов'язання національного адвоката, а також правові норми держави реєстрації.

Відповідно до параграфа 30 пункт (d) іноземний адвокат означає: «фізична особа держави-члена Організації економічного співробітництва та розвитку, який уповноважений в державі реєстрації здійснювати адвокатську діяльність незалежно та без обмежень, і який внесений до списку іноземних адвокатів який наповнюється (реєструється) та ведеться асоціацією адвокатів»⁶.

Відповідно до параграфа 30 пункт (e) «адвокат-міжнародник» означає: «фізична особа члена Світової організації торгівлі, який уповноважений у державі реєстрації надавати юридичні послуги незалежно та без обмежень і який внесений до списку адвокатів-міжнародників, який наповнюється (реєструється) та ведеться асоціацією адвокатів»⁷.

Існує також багато інших факторів, які впливають на юристів на європейському рівні: вплив законодавства про конкуренцію на фундаментальні цінності професії; співвідношення між обов'язком адвокатів (а через них і правами громадян) та обов'язком урядів забезпечувати безпеку громадян; вплив глобалізації та лібералізації ринку на юридичну професію.

На засіданні Європейської Ради від 23 червня 2022 року було прийнято рішення надати Україні статус країни-кандидата до ЄС.

Ініціювала ССВЕ, яка є міжнародною асоціацією, заснованою в 1960 році, Відповідно до пункту 11 Статуту ССВЕ, що стосується європейської перспективи, щодо просування поглядів європейських адвокатів та захисту правових принципів демократії та верховенства права. Ця міжнародна організація представляє європейські адвокатські асоціації перед європейськими та іншими міжнародними установами,

⁶ Čl. 1 § 30 písm. d) zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. O živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

⁷ Čl. 1 § 30 písm. e) zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. O živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

зокрема у сферах регулювання професії, захисту верховенства права, прав людини та демократичних цінностей.

ССВЕ зосереджується на захисті прав клієнтів, праві на доступ до правосуддя та оцифруванні процесів правосуддя. РЕСО рекомендував Пленарній сесії ССВЕ змінити статус членства НААУ з члена-спостерігача на асоційованого члена організації, після того, як комітет отримав інформацію про стан справ в адвокатурі та окремих аспектах юстиції в Україні на засіданнях 6 жовтня та 24 листопада 2022 року⁸.

Що у свою чергу відіграє у адвокатурі важливу роль, а саме забезпеченні правової стабільності та прозорості в бізнесі, що в свою чергу сприяє економічному розвитку країни.

Для залучення іноземних інвестицій важливо мати правову систему, яка є прозорою та передбачуваною, що надає іноземним інвесторам впевненість у тому, що їхні права будуть захищені. Адвокати можуть допомогти у підготовці та аналізі договорів, у тому числі з іноземними контрагентами, що забезпечить їх правову захищеність та сприятиме залученню іноземних інвестицій в країну.

Адвокатура відіграє важливу роль у підтримці правового поля та забезпеченні дотримання прав, що сприяє залученню інвестицій та розвитку бізнесу. Вони допомагають у створенні сприятливого інвестиційного клімату, захищаючи права та інтереси бізнесу.

Висновки. Адвокатура є важливим інструментом правової системи і може впливати на економічний розвиток країни.

Адвокатура через адвокатів забезпечує правову стабільність та прозорість у бізнесі, допомагають розв'язувати спори та можуть сприяти збільшенню іноземних інвестицій у країну.

Розвиток адвокатури може бути покращено шляхом підвищення рівня професійної кваліфікації, та створення конкуренції за допомогою іноземних адвокатів, розвитку співпраці з іншими органами, що у свою чергу забезпечить партнерство між адвокатами, державними органами та бізнесом.

Отже, можна стверджувати, що адвокатура є ключовим інструментом правової системи, а її наявність та ефективність можуть суттєво впливати на розвиток економіки країни. Розуміння цього факту може допомогти в удосконаленні правової системи та підвищенні її ефективності, що, в свою чергу, може мати позитивний вплив на економічний розвиток країни.

⁸ Національна асоціація адвокатів України отримала новий статус в ССВЕ <https://unba.org.ua/news/7745-nacional-na-asociaciya-advokativ-ukraini-otrimala-novij-status-v-ssve.html> (дата звернення 01.04.2023 р.)